

UDK 551.4**ORTA KÜR ÇÖKƏKLİYİ ÇAYLARININ BULANIQLIQ
XƏRİTƏSİNİN TƏRTİBİ VƏ TƏHLİLİ****R.F.RƏCƏBOV**
Bakı Dövlət Universiteti
rajabov_r_f@mail.ru

Məqalə Orta Kür çökəkliyi çaylarının bulanıqlığı və bulanıqlıq xəritəsinin tərtibinə həsr olunmuşdur. Ərazi çaylarının bulanıqlığı hesablanmış və bulanıqlıq xəritəsi tərtib edilmişdir. Bulanıqlıq xəritəsinin tərtibi zamanı Coğrafi İnformasiya Texnologiyalarının imkanlarından istifadə olunmuşdur. Tədqiqat ərazisində çayların bulanıqlığına görə 7 zona ayrılmışdır.

Açar sözlər: bulanıqlıq, denudasiya prosesi, asılı gətirmələr sərfi

Müxtəlif geoloji quruluşa malik ərazilərdən keçərkən eroziya prosesi nəticəsində çaylar gətirmələrlə zənginləşir. Gətirmələrin kəmiyyətinin yüksək olması sudan istifadəni çətinləşdirir. Belə ki, müxtəlif miqyaslı təsərrüfat tədbirləri: su anbarlarının lillənmə müddəti hesablandıqda, su təchizatı xətləri çəkildikdə və s. hallarda çayların bulanıqlığı haqqında məlumatlar tələb olunur.

Bu baxımdan bulanıqlığın öyrənilməsinin, bulanıqlıq xəritəsinin tərtibinin böyük elmi və praktiki əhəmiyyəti vardır.

Çayların bulanıqlığının formalaşmasında təbii amillər əhəmiyyətli rol oynayır. Bu amillər, hətta eyni bir yamacda yerləşən hövzələr üçün də fərqlənir. Ona görə də dağ çaylarında bulanıqlığın xəritələşməsinin şaquli zonallığa uyğun aparılması daha məqsədəuyğun hesab olunur. Azərbaycan ərazisi üçün belə xəritə ilk dəfə S.H.Rüstəmov (Rüstəmov, 1960) tərəfindən tərtib edilmiş və müəllif yüksəklikdən asılı olaraq 7 bulanıqlıq zonası ayırmışdır. Sonralar daha geniş müşahidə məlumatları əsasında S.A.Axundov (Axundov, 1978) yeni bulanıqlıq xəritəsi tərtib edərək, həmin xəritədə bulanıqlıq 20q/m^3 -lə 10000q/m^3 arasında dəyişən 9 zona ayırmışdır: <50 , $50-100$, $100-300$, $300-500$, $500-1000$, $1000-2000$, $2000-4000$, $4000-8000$, $>8000\text{q/m}^3$. Bulanıqlıq qərbdən şərqə doğru artır. Əksəriyyət çaylarda bulanıqlığın geniş intervalda dəyişməsi Böyük və Kiçik Qafqazda yamacların meyilliyinin yüksək, çayların gur axımı və denudasiya proseslərinin intensivliyi ilə əlaqədardır (M.A.Abduev, M.Ə.Teymurov, 2010). Bulanıqlıq şaquli zonallığa uyğun olaraq mənəbdən mənbəyə doğru azalır. Belə ki, 100q/m^3 -ə qədər olan

bulanıqlıq zonası əsasən nival, qismən də alp və subalp, 10000 q/m³-lik bulanıqlıq zonası isə dağətəyi, yarım səhra (Böyük Qafqazın şərq qurtaracağı) landşaft qurşaqlarını əhatə edir.

Orta Kür çökəkliyi çaylarının bulanıqlığının öyrənilməsində 35 müşahidə məntəqəsinin məlumatlarından istifadə edilmişdir. Hesablamalar 1931-1994-ci illərin məlumatlarına əsasən aparılmışdır. Ərazi çaylarının hövzələrinin sahəsi 18-4270 km², hövzələrinin orta yüksəklikləri isə 1040-2540 m intervalında dəyişir.

Bulanıqlıq haqqında müşahidə məlumatlarına görə ərazi çaylarının asılı gətirmələr axımı mövcud düstura əsasən hesablanmışdır. Ərazi çaylarının bulanıqlığı 27-3425 qr/m³ intervalında dəyişir. Bulanıqlıq, asılı gətirmələr sərfi bərpa olunan sıralar üçün də hesablanmışdır. Bərpa olunmuş sıralar üçün bulanıqlıq dərəcəsi 27-2015qr/m³ intervalında dəyişir (cədvəl 1). Faktiki və bərpa olunmuş qiymətlər arasında əhəmiyyətli fərqlər aşkar edilməmişdir.

Cədvəl 1

Orta Kür çökəkliyi çaylarının asılı gətirmələr axımı və bulanıqlığı

Çay-məntəqə	Asılı gətirmələr axımı, kq/s		Bulanıqlıq	
	R _{tabii}	R _{bərpa}	ρ _{tabii}	ρ _{bərpa}
Ağstafaçay-Əyrikörpü	3,09	4,1	367	488
Ağstafaçay-Dilican	0,37	0,41	148	164
Ağstafa-Barxudarlı	1,5	1,48	177	175
Ağstafaçay-İcevan	2,88	2,23	343	265
Həsənsu-Saxkavan	0,11	0,074	76,5	51,5
Tovuzçay-Berd	0,13	0,13	210	210
Axınca-Ayqedzor	0,58	-	218	-
Axınca-Ağdam	0,13	-	58,5	-
Əsrikçay-Əsrikcirdaxan	0,12	-	344	-
Balıca-Yeni İvanovka	0,08	0,072	320	288
Zəyəmçay-Yanıxlı	7,62	4,78	1609	1009
Şəmkiçay-Yuxarı Çaykənd	3,08	2,81	362	331
Gəncəçay-Alaxançallı	0,17	0,18	121	128
Gəncəçay- Suqovuşan	0,39	0,33	228	193
Gəncəçay-Zurnabad	0,64	-	145	-
Gəncəçay-Xanlar	0,42	-	98,8	-
Zivlənçay-Suqovuşan	0,03	0,03	27,4	27,4
Zivlənçay-Zivlən	0,02	-	29,1	-
Dəstəfürçay-Qaraqullar	0,04	0,05	86,6	108
Dəstəfürçay-Dəstəfür	0,09	0,08	153	136
Qabırçı-Kəsəmən	2,09	-	565	-
Alazan-Əyriçay	220	-	2053	-
Katexçay-Qəbizdə	3,65	-	372	-
Talaçay-Zaqatala	12,1	-	3425	-
Balakənçay-Balakən	3,57	3,6	860	867
Kürmükçay-Sarıbaş	3,02	2,9	1716	1648

Kürmükçay-İlisu	10,5	10,2	1992	1935
Kunaxaysu-Sarıbaş	0,89	0,85	1153	1101
Hamamçay-İlisu	0,2	0,24	140	168
Ağçay-Ağçay	0,48	0,48	490	490
Əyriçay-Baş Daşağıl	5,3	4,08	1875	1444
Əyriçay-Mənsəb	38,9	29,1	2571	1923
Damarcıq-Mənsəb	2,93	2,96	1995	2015
Çuxadurmaz-Mənsəb	0,75	0,75	1020	1020
Qaynar-Mənsəb	0,66	0,6	1642	1493

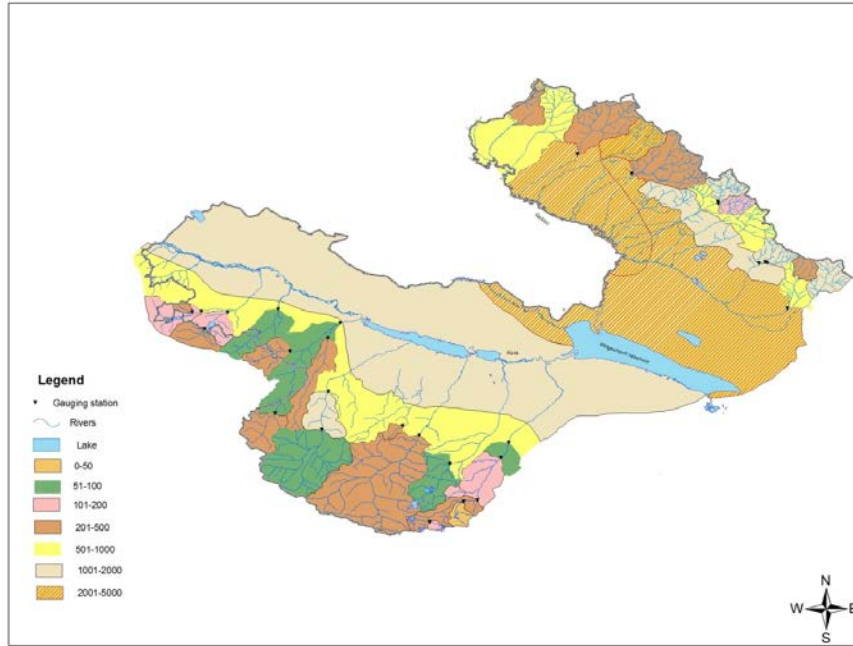
Adətən müasir elektron tematik xəritələrin tərtibində müxtəlif təyinatlı proqram təminatlarının imkanlarından kompleks istifadə daha səmərəli nəticələrin əldə edilməsinə imkan verir. Təqdim edilən işdə, Coğrafi İnformasiya Sistemlərinin yaradılmasında geniş vüsət almış ArcGIS proqram təminatından və onun təhlil modulu olan ArcHydro-dan istifadə olunmaqla bulanıqlıq xəritəsi tərtib olunmuşdur.

ArcGIS coğrafi məlumat bazasının yaradılmasında və bundan irəli gələrək məkan məlumatlarının toplanılmasında, müxtəlif genişlənmələrdə saxlanılmasında, idarə edilməsində, emalında, o cümlədən bütün əməliyyatların vahid koordinat sistemində saxlanılmasının təmin olunmasında əvəzedilməz alət olaraq tətbiq edilmişdir.

Təqdim edilən işdə, ArcGIS proqram təminatının tətbiqi ilə cmb-də təsvir ediləcək obyektlərin layları yaradılmış və onların atribut məlumatları toplanılaraq bazada təsvir edilməsi məsələsi öz həllini tapmışdır.

İlk növbədə coğrafi obyektlər vektorizasiya əməliyyatına cəlb edilmiş və nəticə etibarilə rastr məlumatı əsasında vektor strukturlu informasiyaların əldə edilməsi təmin edilmişdir. Bundan irəli gələrək, ArcCatalog bölməsinə müraciət edilmiş və obyektlərin müxtəlif həndəsi formalarına əsasən shp (shape) genişlənmələri yaradılmışdır (Süleymanov, Alıyev, 2009). Seçilmiş proqram təminatı vasitəsi ilə hidroqrafik obyektlər üzərində əməliyyatların aparılması məqsədi ilə ArcHydro təhlil modulundan istifadə edilməsinə zərurət yaranmışdır. ArcGIS proqram təminatının alətlər panelindən istifadə etməklə Relyefin Rəqəmli Modeli əsasında Orta Kür Çökəkliyi çayları hövzələrə ayrılması əməliyyatına cəlb edilmişdir.

Bulanıqlıq xəritəsində 7 zona ayrılmışdır: 0-50, 51-100, 101-200, 201-500, 501-1000, 1001-2000, 2001-5000 qr/m³.

I zona: bulanıqlıq 0-50 qr/m³. Bu zona Gəncəçay (Zivlənçay hövzəsi) və Tovuzçayın yuxarı axınıni əhatə edir. Atmosfer yağıntıları 600-1000 mm təşkil edir. Ərazinin bitki örtüyü subalp və alp çəmənliəri ilə xarakterizə olunur. Burada ibtidai və torflu dağ-çəmən torpaqları yayılmışdır. Bu zonada iki landşaft tipi vardır:

- intensiv parçalanmış yüksək dağların nival, qismən nival-buzlaq və subnival landşaftları
- intensiv parçalanmış yüksək dağların alp, subalp çəmənlikləri və çəmən-çöl landşaftları

Ərazinin relyefi yüksək, orta və intensiv parçalanmış qırıxıqlı-qaymalı nival-buzlaq və qırıxıqlı-qaymalı dağlarla xarakterizə olunur.

II zona: bulanıqlıq dərəcəsi 51-100 qr/m³. Bu zonaya Həsənsu, Axıncaçay, Gəncəçay, Dəstəfürçay və Qoşqarçay və Zəyəmçay hövzələri aiddir. Bu zona çətin parçalanmış sükurların yayıldığı əraziləri əhatə edir. Ərazidə atmosfer yağıntıları 200-1000 mm intervalında dəyişir. Bu zonada çimli dağ-çəmən, qonur dağ-meşə, qəhvəyi dağ-meşə, dağ-qara, dağ-boz qəhvəyi, boz qəhvəyi torpaqlar yayılmışdır.

Bu zonada 4 landşaft tipinə rast gəlinir:

- orta dərəcədə parçalanmış düzənlik və ovalıqların quru-bozqır landşaftları
- kəskin və orta dərəcədə parçalanmış dağətəyinin quru-bozqır landşaftları
- kəskin parçalanmış orta dağlığın enliyarpaqlı meşə və meşədən sonrakı meşə-kolluq landşaftları
- intensiv parçalanmış yüksək dağlığın alp, subalp çəmənlikləri və çəmən-çöl landşaftları (Ekoloji atlas, 2010)

Ərazinin relyefi yüksək, orta və intensiv parçalanmış qırışlıq-qaymalı dağlar, alçaq qismən intensiv parçalanmış qırışlıq dağlar, intensiv parçalanmış qırışlıq erozion dağlarla xarakterizə olunur.

III zona: bulanılıq 101-200 qr/m³. Bu zonaya Kiçik Qafqazın Murovdağ və Şahdağ silsiləsindən başlayan Ağstafaçay, Murovdağ silsiləsindən başlayan Gəncəçay, Dəstəfürçay, həmçinin Coğasçay və Böyük Qafqazın cənub yamacından axan Hamamçay hövzələri aiddir. Bu zonada qəhvəyi dağ-meşə, dağ-boz qəhvəyi, boz qəhvəyi, bozqır dağ-çəmən, ibtidai və torflu dağ-çəmən torpaqları yayılmışdır. Yağıntı 400-1600 mm intervalında dəyişir.

Bu zonada aşağıdakı landşaft tipləri yayılmışdır:

- intensiv parçalanmış yüksək dağların nival, qismən nival-buzlaq və subnival landşaftları;
- intensiv parçalanmış yüksək dağların alp, subalp çəmənlikləri və çəmən-çöl landşaftları;
- kəskin parçalanmış orta dağlıq enliyarpaqlı meşə və meşədən sonrakı meşə-kolluq landşaftları;
- kəskin və orta parçalanmış dağətəyinin quru-bozqır landşaftları;
- orta dərəcədə parçalanmış düzənlik və ovalıqların quru-bozqır landşaftları.

Ərazinin relyefi yüksək, orta və intensiv parçalanmış qırışlıq-qaymalı nival-buzlaq və qırışlıq-qaymalı dağlar və su-buzlaq düzənlikləri ilə xarakterizə olunur.

IV zona: bulanılıq 201-500qr/m³. Bu zonaya Kiçik Qafqazın Murovdağ və Şahdağ silsiləsindən başlayan Ağstafaçay, Ağstafaçay, Tovuzçay, Axıncaçay, Əsrəkçay, Ballıca, Şəmkiçay, Gəncəçay, Böyük Qafqazın cənub yamacından axan Katexçay və Ağçay hövzələri aiddir. Bu zonada qəhvəyi dağ-meşə, qonur dağ-meşə, çimli dağ-çəmən, qəhvəyi dağ-meşə, dağ-boz qəhvəyi, ibtidai və torflu dağ-çəmən torpaqları yayılmışdır. Yağıntı 400-1600 mm intervalında dəyişir.

Aşağıdakı landşaft tipləri yayılmışdır:

- intensiv parçalanmış yüksək dağların nival, qismən nival-buzlaq və subnival landşaftları;
- intensiv parçalanmış yüksək dağların alp, subalp çəmənlikləri və çəmən-çöl landşaftları;
- kəskin parçalanmış orta dağlıq enliyarpaqlı meşə və meşədən sonrakı meşə-kolluq landşaftları;
- kəskin və orta parçalanmış dağətəyinin quru-bozqır landşaftları;
- orta dərəcədə parçalanmış düzənlik və ovalıqların quru-bozqır landşaftları.

Ərazinin relyefi yüksək, orta və intensiv parçalanmış qırışlıq-qaymalı nival-buzlaq və qırışlıq-qaymalı dağlar, alçaq qismən intensiv parçalanmış qırışlıq dağlar, intensiv parçalanmış qırışlıq erozion dağlar və su-buzlaq düzənlikləri ilə xarakterizə olunur.

V zona: bulanılıq 501-1000 qr/m³. Bu zona Qabırır və Balakənçay hövzələrini əhatə edir. Ərazi asan yuyulan süxurlardan təşkil olunmuşdur. Burada

atmosfer yağıntılarının miqdarı böyük intervalda dəyişir (200-1600 mm). Bu zonada dağ-boz qəhvəyi, şabalıdı, boz qəhvəyi, qonur dağ-meşə, çimli dağ-çəmən, ibtidai və torflu dağ-çəmən torpaqları yayılmışdır.

Aşağıdakı landşaft tipləri yayılmışdır:

- intensiv parçalanmış yüksək dağların nival, qismən nival-buzlaq və subnival landşaftları;
- intensiv parçalanmış yüksək dağların alp, subalp çəmənlikləri və çəmən-çöl landşaftları;
- kəskin parçalanmış orta dağlığın enliyarpaqlı meşə və meşədən sonrakı meşə-kolluq landşaftları;
- orta dərəcədə parçalanmış dağarası düzənliklərin və ovalıqların çəmən-meşə landşaftları;
- kəskin və orta parçalanmış dağətəyinin quru-bozqır landşaftları;
- orta dərəcədə parçalanmış düzənlik və ovalıqların quru-bozqır landşaftları.

Ərazinin relyefi yüksək, orta və intensiv parçalanmış qırışlıq-qaymalı nival-buzlaq və qırışlıq-qaymalı dağlar, alçaq qismən intensiv parçalanmış qırışlıq dağlar, allüvial-prolüvial, əyilmiş, zəif parçalanmış düzənliklər, akkumulyativ və allüvial-prolüvial düzənliklərlə xarakterizə olunur.

VI zona: bulanlılıq 1001-2000 qr/m³. Bu zonaya Zəyəmçay, Kürmükçay, Kunaxaysu, Əyriçay, Damarcıq, Çuxadurmaz və Qaynar çayın hövzələri daxildir. Bu zonada dağ-şabalıdı, şabalıdı, boz-qonur, çəmən-meşə, bozqır dağ-çəmən, qonur dağ-meşə ibtidai və torflu dağ-çəmən torpaqlar daha geniş yayılmışdır. Atmosfer yağıntıları 200-1600 mm intervalında dəyişir.

Aşağıdakı landşaft tipləri yayılmışdır:

- intensiv parçalanmış yüksək dağların nival, qismən nival-buzlaq və subnival landşaftları;
- intensiv parçalanmış yüksək dağların alp, subalp çəmənlikləri və çəmən-çöl landşaftları;
- kəskin parçalanmış orta dağlığın enliyarpaqlı meşə və meşədən sonrakı meşə-kolluq landşaftları;
- kəskin və orta parçalanmış dağətəyinin quru-bozqır landşaftları;
- kəskin və orta dərəcədə parçalanmış dağətəyinin yarımşəhra landşaftları;
- orta dərəcədə parçalanmış düzənlik və ovalıqların quru-bozqır landşaftları.

Ərazinin relyefi yüksək, orta və intensiv parçalanmış qırışlıq-qaymalı nival-buzlaq və qırışlıq-qaymalı dağlar, alçaq qismən intensiv parçalanmış qırışlıq dağlar, alçaq və orta intensiv parçalanmış qırışlıq arid-denudasion silsilə və tirələr, allüvial-prolüvial, əyilmiş, zəif parçalanmış düzənliklər, akkumulyativ və allüvial-prolüvial düzənliklərlə xarakterizə olunur.

VII zona: bulanlılıq 2001-5000 qr/m³. Bu zona Böyük Qafqaz cənub yamacı çaylarını- Qanıx, Talaçay və Əyriçay hövzələrini əhatə edir. Bu zonada

dağ-qara, boz, çəmən-meşə, subasar allüvial-çəmən torpaqları yayılmışdır. Atmosfer yağıntıları 200-1600 mm arasında dəyişir.

Burada 3 landşaft tipi yayılmışdır:

- orta dərəcədə parçalanmış dağarası düzənliklərin və ovalıqların çəmən-meşə landşaftları
- intensiv parçalanmış yüksək dağlığın alp, subalp çəmənləri və çəmən-çöl landşaftları
- intensiv parçalanmış yüksək dağlığın nival, qismən nival-buzlaq və subnival landşaftları

Ərazinin relyefi alçaq və orta intensiv parçalanmış qırıxıqlı arid-denudasion silsilə və tirələr, allüvial-prolüvial, əyilmiş, zəif parçalanmış düzənliklər, akkumulyativ və allüvial-prolüvial düzənliklərlə xarakterizə olunur.

Cədvəl 2-də ərazi çaylarının bulanılıqlığının hesablanmış və bərpa olunmuş qiymətləri verilmişdir.

Cədvəl 2

Zonalar üzrə bulanılıqlığın hesablanmış və bərpa olunmuş qiymətləri

№	Zonalar	Interval	Çay məntəqə	$\rho_{\text{təbii}}$	Interval	Çay məntəqə	$\rho_{\text{bərpa}}$
1	I zona	0-50	Zivlənçay-Gedamiş	27,4	0-50	Zivlənçay- Suqovuşan	27,4
2			Zivlənçay-Zivlən	29,1		Zivlənçay-Zivlən	29,1
3	II zona	50-100	Həsənsu-Saxkavan	76,5	50-100	Həsənsu-Saxkavan	51,5
4			Axınca-Ağdam	58,5		Axınca-Ağdam	58,5
5			Gəncəçay-Xanlar	98,8		Gəncəçay-Xanlar	98,8
6			Dəstəfürçay-Qaraqullar	86,6		Dəstəfürçay-Qaraqullar	108
7	III zona	100-200	Ağstafaçay-Dilican	148	100-200	Ağstafaçay-Dilican	164
8			Ağstafa-Barxudarlı	177		Ağstafa-Barxudarlı	175
9			Gəncəçay-Alaxançallı	121		Gəncəçay-Alaxançallı	128
10			Gəncəçay-Zurnabad	145		Gəncəçay-Zurnabad	145
11			Hamamçay-İlisu	140		Dəstəfürçay-Dəstəfür	136
12			Dəstəfürçay-Dəstəfür	153		Gəncəçay- Suqovuşan	193
13	IV zona	200-500	Ağstafaçay-Əyrikörpü	367	IV zona	Hamamçay-İlisu	168
14			Ağstafaçay-İcevan	343		Ağstafaçay-Əyrikörpü	488
15			Tovuzçay-Berd	210		Ağstafaçay-İcevan	265
16			Axınca-Ayqedzor	218		Tovuzçay-Berd	210
17			Əsrikçay-Əsrikçirdaxan	344		Axınca-Ayqedzor	218
18			Balıca-Yeni İvanovka	320		Əsrikçay-Əsrikçirdaxan	344
19			Şəmkirçay-Suqovuşan	362		Balıca-Yeni İvanovka	288
20			Gəncəçay-Gedamiş	228		Şəmkirçay-Suqovuşan	331
21			Katexçay-Qəbizdərə	372		Katexçay-Qəbizdərə	372
22			Ağçay-Ağçay	490		Ağçay-Ağçay	490
23	V zona	500-1000	Qabırri-Kəsəmən	565	500-1000	Qabırri-Kəsəmən	565
24			Balakənçay-Balakən	860		Balakənçay-Balakən	867
25	VI zona	1000-2000	Zəyəmçay-Yanıxlı	1609	1000-2000	Zəyəmçay-Yanıxlı	1009
26			Kürmükçay-Sarıbaş	1716		Kürmükçay-Sarıbaş	1648
27			Kürmükçay-İlisu	1992		Kürmükçay-İlisu	1935
28			Kunaxaysu-Sarıbaş	1153		Kunaxaysu-Sarıbaş	1101
29			Əyriçay-Baş Daşağıl	1875		Əyriçay-Baş Daşağıl	1444
30			Damarciq-Mənsəb	1995		Əyriçay-Mənsəb	1923
31			Çuxadurmaz-Mənsəb	1020		Çuxadurmaz-Mənsəb	1020
32			Qaynar-Mənsəb	1642		Qaynar-Mənsəb	1493
33	VII zona	2000-5000	Talaçay-Zaqatala	3425	2000-5000	Alazan-Əyriçay	2053
34			Əyriçay-Mənsəb	2571		Talaçay-Zaqatala	3425
35			Alazan-Əyriçay	2053		Damarciq-Mənsəb	2015

Orta Kür çökəkliyi çaylarının bulanılıqlığı müşahidə sıraları üçün 27-3425 qr/m³ arasında dəyişir. CİS texnologiyalarından istifadə etməklə çay sularının

bulanıqlıq xəritəsi tərtib edilmişdir. Ərazi çayları bulanıqlıq dərəcəsinə görə 7 zonaya ayırılmış və hər bir zonanın səciyyəvi torpaq tipləri, bitki növləri və relyef xüsusiyyətləri haqqında məlumat verilmişdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Ekoloji atlas. Bakı, 2010.
2. Abduev M.A., Teymurov M.Ə. Çayların asılı gətirmələrinin axım sıralarının statistik təhlili (Azərbaycan daxilində) Azərbaycan Coğrafiya Cəmiyyətinin BDU filialının əsərləri, III cild, Bakı, 2010, s. 59-62.
3. Rüstəmov S.H. Azərbaycan SSR-nin çayları və onların hidroloji xüsusiyyətləri. Bakı, 1960, 196 s.
4. Süleymanov T.İ., Aliyev E.M. Böyük Qafqazın cənub-şərq rayonlarının nəqliyyat yolları xəritəsinin hazırlanmasında coğrafi məlumat sistemləri texnologiyasından istifadə // Azərbaycan Milli Aerokosmik Agentliyinin Xəbərləri, 2009, №1(12), s.11-15.
5. Ахундов С.А. Сток наносов горных рек Азербайджанской ССР. Баку, 1978, 97 с.

КОМПИЛЯЦИЯ И АНАЛИЗ МУТНОСТИ КАРТЫ РЕКИ СРЕДНЕКУРИНСКОЙ ДЕПРЕССИИ

Р.Ф.РАДЖАБОВ

РЕЗЮМЕ

Статья посвящена расчету мутности рек Среднекуринской депрессий и созданию карт мутности рек. Была рассчитана мутность рек исследуемой территории и на его основе были составлены карты. Во время составления данных карт были использованы возможности Географических Информационных Технологий. На основании мутности на изучаемой территории было выявлено 7 зон. Мутность рек Среднекуринской депрессии изменяется в пределах от 27 до 3425 гр/м³. Одновременно дана информация о рельефе, почве и растительном покрове каждой зоны.

Ключевые слова: мутность, процесс денудации, расходы взвешенных наносов

COMPILATION AND ANALYSIS OF TURBIDITY MAPPING OF THE MIDDLE KURA DEPRESSION RIVERS

R.F.RAJABOV

SUMMARY

The article deals with the turbidity and designing of turbidity mapping of Middle Kura depression rivers. The turbidity was calculated and the turbidity map was designed. The GIS technologies were used in the turbidity mapping. The investigated area is divided into 7 zones due to the river turbidity. The turbidity of the Middle Kura Depression Rivers changes between 27-3425 gr/m³. The paper presents detailed information on specific soil types, plant cover and relief characteristics for each zone.

Keywords: turbidity, denudation process, suspended sedimentation load

Redaksiyaya daxil oldu: 12.06.2013-cü il.

Çapa imzalandı: 02.07.2013-cü il.